

„A Természet” előfizetési ára
 egy évre 6 koronán;
 díszes bekötési tábla hozzá 2 korona.

Állattani, vadászati és halászati folyóirat.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Szerkeszti és kiadja:

D^r. LENDL ADOLF.

Budapest,

II. ker., Donáti-utca 7. sz.

Vadászat leopárdal.

Irtja: Sölygom. —

Folyton tökéletesbedő lőfegyvereink kiszorították ősi jogukból a vadászsport egyik-másik olyan nemét, melynek, mint pl. a sólymzásatnak is, fényes történelmi múltjánál fogva, jogosultsága volna a felújításra igényt tartani. Főuraink egyike-másika tudvalevőleg már tett itt-ott kísérleteket a sólymzásat felújítása érdekében: egy idevágó kiváló munkánk nemrégiben meg is jelent egyik szakemberünk tollából: munkája sok érdekest és figyelemreméltót tartalmaz. Kelet egyes népei sólygom helyett eléggé ügyesen idomított közszáli sasokkal vadászgatnak. A sasok betanítása szerfelett fáradságos, kevesebb eredménnyel járó feladat s kevésbé érdekes, miután a sólygom mindenkor „temperamentumosabb” a túlkömöt sasnál. A sasfélék és sólygom mellett minden időben ebeink voltak és maradnak a leghivatottabb vadásztársaink. Mint ahogy a gyors futású nyulak üzésénél csakis az agarászat tudott érvényre emelkedni, úgy egyes, lőtávolba alig kapható gyorsfutású s túlóvatos állatok, nevezetesen antilóp-félék vadászata nál a vadászleleményesség tért adott a macskafajok legügyesebbjének, a híjlékony testű és vizsgaszemű leopárdnak.

Az antilóp vadászatokat kizárólag erre a ezélra idomított leopárdokkal végzik. A vadászleopárd másik neve gepárd (*Felis jubata*). Ázsiában vadászati esítának is hívják, mert veszély idején „esi-ta” hangot hal-

lat. Bővebb leírását a legrövidebbre szabom, azt inkább a nagy Brehmre és más avatott zoológusokra bízva.

A vadászleopárdnak 3 faja ismeretes. Legismertebb az Indiában otthonos gepárd, vagyis vadászleopárd. Arabiai névrokonától külsejében alig mutat eltérést, míg afrikai atyafiától, melynek nyakát háta közepéig érő sűrű söreng borítja, lényegesen megkülönböztethető.

A vadászleopárdok csak olyan tetszetős „párduczfoltosak”, mint az összes párduczfélék; mindamellett özszülőiktől, a macskafajtól, több tekintetben előnyösen eltérnek. Így szemükből hűséges vadászebeink nyugodt tekintetéhez hasonló szelid szempár néz felénk. Idomítóikhoz, gondozóikhoz mindenkor ragaszkodók, nem alatomosak s ha csak túlságosan nem ingerlik őket, sohasem rosszindulatúak. Szelidítésük, idomításuk nem sok fáradsággal jár. Szelid állapotukban csak oly hűséges társai, kísérői gazdáiknak, mint ebeink. Viszont örömeiket, nem mint az ebek, körülgrándozással s farkcsovalással, hanem házcicziainkhoz hasonló kedélyes duruzsolással, hozzánk simulgatással, dörgölözéssel tanúsítják. Macskatermesztetüket egyebekben teljesen meghazudtolja nyíltságuk; a macskák ravaszsága, alakoskodása, legalább emberi környezetükkel szemben, ismeretlen előttük. Ha ingerlik, persze csak úgy kimutatják foguk fehéret, mint bármelyik más állat, beleértve a legszelidebb háziebet is. Ilyenkor fogaikat viesorgatják, karmolnak, pofonokat osztogatnak s ingerültségük legnagyobb fokára már az említett „esi-ta” hangot hallatják.

A gepárd Azzia és Afrika lapályosabb meleg vidékein egyaránt otthon van. Háromféle faja közt, az afrikai sörényesét leszámítva, alig tehető lényege-sebb különbség. A megkülönböztetés inkább csak geo-grafiai.

Délázsia kisebb kerdőzöinek a vadászleopárdnál nagyobb ellensége alig akad. Nem annyira erejével, mint inkább ügyességével és villámgyors mozgékony-ságával sikerül áldozatait megejtenie.

Mihelyt a legelésző antilópot észreveszi, macská-hoz hasonlóan meglapul s nesztelen, kigyószerű mozdulatokkal igyekszik áldozata közelébe ferközni. Minden egyes követ, bokrot, hangyabolyt, homokbucz-kát, mit utjában talál, előnyösen felhasznál, hogy annak fedezete alatt magát észrevétlenné tegye. Am az anti-lópfélék, gazellák stb. fölötté gyanakvó természetű, élesszemű állatok lévén, mihelyt némi gyanút fog-nak, erősen fülelgetnek. Fülelésük a vadászleopárd figyelmét ki nem kerül, ilyenkor tüstént meglapul, minha földhöz volna növe. Merev mozdulatlansága, mimikrizáló színezete a sárgásbarna talajon legszem-fűlesebb áldozataival szemben is előnyére szolgál.

Mihelyt az antilópok megszűntek fülelni s veszély-től többé mitse tartva, békésen tovább legelésznek, a leopárd a legnagyobb elővigyázattal folytatja lesújtát mindaddig, míg oly közelbe nem jut, honnan áldozatát kiszemelheti magának. Ekkor villámgyorsan a kiszemelt állat nyakába ugrik, hogy főütőerét átharaphassa. A menekülni igyekvő, rugkapalódzó szerencsétlen ál-dozatot mindenekelőtt egy pár jól irányzott hatalmas pofonnal igyekszik leteríteni.

Egyik-másik erőteljesebb kerdőző nem könnyű munkát ad a korántsem túlerős testű vadászleopárd-nak. sőt néha jó darab úton magával hurezolja, kimeríti; ám az áldozat a legtöbb esetben a nagy

vérveszteségtől csakhamar összeroskad s a párolgó meleg vér a már lankadó vadászleopárdnak új erőt ad.

A kivonult vadásztársaság érdekesülten szemléli a leopárd csodálatos ügyességét. Megfigyelések vezet-tek rá az embereket a vadászleopárd idomításának megkísérlésére s e kísérletek várakozáson felül sike-rültek.

A vadászleopárddal való érdekes és izgalmas vadászatot India előkelő angol urai s a benszülött nábobok egyaránt kedvteléssel gyakorolják; utóbbiak-nak ilyen jól idomított példányokból néha egész leopárd-falkájuk van.

A szakavatott leopárdidomító nagyon is keresett egyéniség s fényes javadalmazást kap, akárcsak Anglia falkaidomítói foxterrierjeik körében, avagy rézente sólymászaink a királyi és főúri udvarokban.

Az idomított leopárd szemére vadászat előtt rend-szerint sapkát húznak, könnyedén megkötözik s több-nyire ökrös szekerre teszik. Néhol a vadászok, főként maguk az idomítók, maguk mellé is veszik a jó hátára. A teljesen kipróbált állatokat ökrök hátára is ültetik, hol azok csöndben meghúzódnak.

A kivonuló vadásztársaság igyekszik az éber antilópot lehetőségig megközelíteni. Céljuk rend-szerint sikerül, mert a közelgő ökrösszekerek s általá-ban a szarvasmarha jószág korántsem hatnak idegen-szerűleg az egyébként óvatos és gyanakvó természetű antilópokra.

A legalkalmasabbnak látszó hely közelében a leopárdot felszabadítják s szeméről a sapkát leveszik. Az élesszemű leopárd figyelmét a legelésző falkára irányítani most már vajmi könnyű feladat.

Mihelyt a jól idomított ügyes állat az antilópo-kat megpillantja, észrevétlenül, néma csöndben igyek-szik a kiszemelt áldozathoz jutni. Ha sikerült az anti-

A Fájdalom és én.

„A szív meséiből” című könyvből.

Egyszer, még nem is olyan régen, elszakadtunk egymástól, azt hittem, hogy örök időre; de egy őszi alkonyaton, mikor a nyár épen sírva vett búcsút a természettől, újra találkoztunk a Fájdalom és én.

Kiválóan nem örültem e viszontlátás-nak. Remegtem, hogy újra kezdő majd szív-emben régi húrjait pengetni. És ki is szeret szenvedni? Ha még oly szép és nemes-it is a Fájdalom...

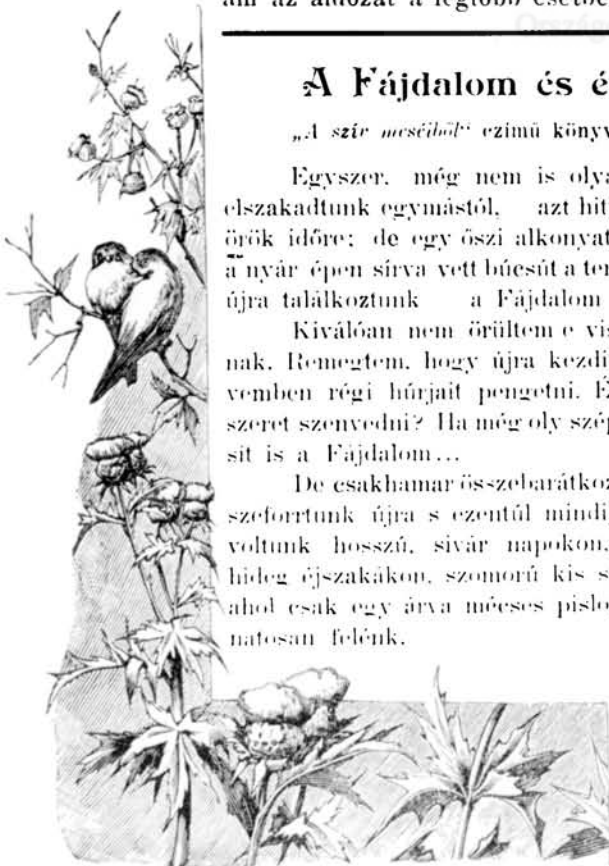
De csakhamar összeharagkoztunk, ösz-szeforrtunk újra s ezentúl mindig egyedül voltunk hosszú, sivár napokon, siralmas, hideg éjszakákon, szomorú kis szobámban, ahol csak egy árva méces pislogott búbá-natosan felénk.

E hiányos világítás daczára is tisztán láttam sápadt ábrázatát. Ő is tisztán láthatta az enyémet. Rajtam érez-tem bágyadt tekintetét... Majd egész közel lépett hozzám. Hideg kezeivel homlokomat ezírógatta, szememre fagyos esőket nyomott és azalatt belopódzott a szívembe és így szólt mélabús, rezgő hangján:

Újra eljöttem hozzád és a mint ismerlek, be is fogadsz újra... Sok szívben, sok lélekben megfordultam én azóta, mióta elhagytam a tiédet. De sehol oly nyugodt, állandó maradásom nem volt, mint nálad. Másutt, ha időz-tem is, ha egy ideig meg is tűrték, csakhamar vig és ledér vetélytársam: az Öröm kiszorított helyemről. És én újra bolyonghattam tovább. Pedig a vándorlás nem szokásom. A vándorbotot nem szeretem. Komoly, állhatatos és meg-állapodott vagyok. Epedve vágytam vissza azért hozzád. Sokat és sokszor gondoltam rád és arra az időre, ami-kor még mélyen a szívedben éltem... Oly hű voltál hoz-zám, csak nekem éltél, ápoltál, dédelgettél. Könyciddel tápláltál, amelyekből életerőt szívtam magamba. Oh, fogadj még egyszer vissza! Végzeted úgyis én vagyok. Meglásd, ezúttal örökre nálad maradok...

És szívemben szinte érezni kezdtem nehéz, hideg lehetét, amint ide-oda mozgolódva, régi lakhelyét kereste, azután jó mélyen szívem fenekén megpihent. Szavai nem kecségtettek. Tüpenkedve néztem magam elé idegen-kedtem fölé.

De mikor szívem minden alkalomkor oly fogékony

lópra ugrania, a társaság tüstént a küzdelem szinteréhez siet. Egyikük, még pedig rendszerint maga az idomító, a sapkát megint a leopárd fejére húzza abban a pillanatban, midőn a vérveszteségtől folyton gyöngülő áldozat roskadozni kezd. A leopárd már félig-meddig megittasult annak véréből. A vonagló, vergődő állat kinjainak most már egy késdöféssel véget vetnek; a folyton ömlő vért magukkal hozott edényben felfogják s jutalomként a leopárd elé tartják, ki mohón hozzá is lát a párolgó italhoz.

Ezalatt a finom, ízletes húsu antilópot kizsigerelik, kocsira rakják, egyéb hasznavehetetlen részeit pedig a leopárdnak dobják.

Néhol egyszerre több idomított leopárdot is akezőiba visznek, ami a vadászat érdekességét, izgalmat csak növeli.

A kötelességüket végzett leopárdok megint szekérre, lóra vagy ökörré kerülnek s velük a megkezdett vadászatát mindaddig folytatják, míg csak antilópokra bukkanak, vagy amíg az esthomály végét nem veti a vérengző sportnak.

Medvetörténetek.

Régen, mikor az emberiség még nem volt úgy elszaporodva mint most, a lakatlan területek háborítatlan birodalmaiban mindenféle állatok éltek, melyek közül egyesek ma már vagy végképen eltűntek a föld színéről, vagy kipusztuló félben vannak.

Rendszerint a legnagyobb állatfajok esnek e sorsnak áldozatául: így pusztult ki réges-régen a mammut, az ősszarvas stb. A bölény, melyre őseink hazánk területén még vadásztak, már csak az orosz ezár bialoviezi

iránta megsajnáltam most is, bár nehezen, de visszafogadtam.

— Maradj tehát — mondtam neki — itt nálam, legalább biztos kis zugolyban élhetsz nyugodtan. Vetélytársad: az Öröm itt fel nem talál soha, soha, sohasem...

*

Azóta a virágok is mind elfonnyadtak, lehullottak. A napsugár nem melegít többé. Tél van. És mi ketten még mindig együtt vagyunk és élünk véges-végig a végtelenbe — kettésben...

Somló Erzsé.

„Őszi tájnak hervadása, Őszi napnak mosolygása...“

Irta: Glück István.

— A Természet eredeti tarcája.

Van valami végtelenül kedves, bájos az őszi napfény ragyogásában, aminélhöz hasonlót máskor nem találunk benne. Vagy csak képzeletünk erőszakolná ráunk e benyomást? Láthatunk az életben azokat, melyek ha mosolyognak, emlékeztetnek ez őszi ragyogásra, e bágyadt mosolygására a nagy természetnek. A halvány arcon valami érthetetlen melancholia, bágyadság, életuntagság, névtelen szomorúság üdlik el. Oly megkapó, olyan bájos

erdőségeiben és nálunk a szepesmegyei Javorinán, Hohenlohe herezeg által odatelepitett 8-10 példányban van meg utolsó maradványaként. Már nem lövik őket, de azért pusztul ez a faj is a természetes kihálás révén.

Ugyanígy vagyunk a jávorszarvással. A német birodalom ibenhorsti erdőségeiben és Norvégiában tenyésztik még és óvják, azonban mindez nem lesz képes faját a kipusztulástól megmenteni. Így lesz majdan a mi nemes gímszarvasunkkal is. Most csak satnyulását vesszük észre, mit az emberek oktalan vadászszenvedélye és versenyege idéz elő, mert manapság már nem hagynak annyi időt és békét a szarvasnak, hogy 24, 28, sőt több ágú díszes koronát fejleszthetne, mint régen. A népesség szaporodása, karöltve a kultúra térfoglaló előnyomulásával, mindjobban visszaszorítja, mind kisebbre szűkíti azokat a területeket, hol a nagy vadfajok még megtalálhatják a létük fentartásához szükséges viszonyokat s így beláthatjuk azt az időt is, mikor az ember közelségét félve kerülő medve, mindinkább a vad rengetegekbe visszaszorulva, már csak elszórtan, egyes példányokban lesz található, — míg nem rajta is beteljesedik majd a természetes kihálás megváltozhatatlan törvénye.

* * *

A természet ugyan nem ruházta fel a medvét kellemesen ható külsővel, otromba testalkata, esoszogó járása s főként nagy ereje inkább félelmetessé teszik; azonban szép feje a hatalmas fogazattal, becses bundája, azután meg remeteszerű életmódja érdeklődést kelt bennünk iránta, a vadászok pedig, akiknek módjukban volt medvét elejthetni, büszke önérzettel mesélik kalandjaikat,

az ily arcon a mosolygás. Lessük, mikor hajlik az ajk gyengéd vonalban újra reá, mert az esztetika kellemes fogalmának minden sajátosságát fölleljük benne. Persze az ily arcon ritka a mosolygás.

A természet őszi képe is tele van melancholiával, bágyadsággal, szomorúsággal. Hiányzik rajta a duzzadó életkedv megnyilatkozása. A növényzet, a föld királyi dísz rongyokban tapad a testhez. A fák lehullatták leveleiket s az őszi szél szétkergette-szórta őket mindenfelé, mintha takargatni akarná a föld meztelenségét. Esős, ködös napok sivársága borul a földre: fény nem szakítja szét a borongós homályt sokszor heteken át. Bánatos, szomorú kép! S ha olykor kitisztul az ég s elvonulnak az óriás, lomha felhőszárnyak más tájakra; ha leesapódik a sziürke köd s ragyogva, de szelíden tekint le a barna földre az égnek azúrkéksége és a bágyadt őszi nap sziporkázva, mosolyogva szórja le melengető sugarait: oly bájos, oly kedves lesz egyszerre a természet őszi képe, hogy szívünk olvadozni kezd a gyönyörűségek hatása alatt.

Persze ritkán látjuk novemberben e mosolygó természeti képet. Annál kedvesebb azonban, mert ritka. Nem valik megszokottá, nem ünhatjuk meg.

* * *

Füresa bekezdés tárcacikkbe egy arcz, egy kép leírása. Pedig valójában nem az. Hisz a vadászember

mert a medve, ha megsebzik, veszedelmes ellenfél és leterítéséhez bátorság, hidegvér és biztos kéz kell.

Nálunk Magyarországon a medve az északi megyékben, továbbá Máramarosban és Erdély sziklás rengetegekben még elég szép számban él. Különösen Erdélyben minden év őszén megfordulnak külföldi előkelő vadászok, kik tisztán e ritka vad elejtése czéljából utaznak oda, költséget nem tekintve, mert Németország és Anglia erdőségeiben a medve már kipusztult. Jó makktermés idején átvált néha az előhegységekbe is és ott jól meghízik, de azután megint visszatér fenyves rengetegekbe.

Fiatal korában a medve rendkívül mulatságos kis állat. Régen egy vadász barátom házána! volt alkalmam egy pár hetes medvét hosszabb ideig megfigyelni. A fenyves erdőkben tanyázó szénégetőknek sikerült valamiképen két bocot az anyjuktól elvenni, ami elég ritka eset volt, mert az anyamedve fiait a veszélyben élet-halaira szokta védelmezni. Az egyik bocot agyonütötték, a másikat elfogták, az öreg pedig elmenekült. Így került azután a kis boc az erdészlakba.

Mikor a szenes kasból, melyben hozták, kiemelték, pólvás gyermek sírásához esalódásig hasonló hangon sírt és jajveszékelt. Nem volt nagyobb egy 6-8 hetes malacznál, nyakán pedig hófehér örvöt viselt. Bevitték a konyhába, ott elbujt a polez alá a legsötétebb zugba és estig ki sem mozdult. Mikor azután a eselédék meggyújtották a lámpát és a tágas konyha esöndesebb lett, óvatosan előbujt rejtékéből és folytonosan szaglászva, mindjobban nekibátorodott. Nem telt bele egy óra és olyan bizalommal sétálgatott a házbeliék között, hogy az elébe nyújtott tejet, kenyeret, gyümölcsöt stb. elfogadta és jóízűen csamesogva megette.

a természet gyermeke, összenőtt, összeforrott vele. Érdeklí minden változata: kell hogy érdekelje, mert tőle függ fáradozásának sikere, tőle eljárása módja, tőle élvezete.

A természet szabad élőlényei, az emlős, a madár, a rovar, a hüüllő az időjárás szerint osztja be életmódját s ezt ismernie a vadászembernek kell, mert különben nincs meg gyümölese fáradozásának.

Az időjárás hatása alól nincs kivéve sem ember, sem állat. A szép idő, a fény, a melegség növeli az életkedvet, a rossz idő lehangolja, védelmet keresni kényszeríti. Jól tudja ezt a vadászember. Hisz csak lépjen ki a szabadba novemberben, mikor borongós, ködös, szeles idő járja: olyan esendes, hangtalan minden, alig lát élőlényt, maga is oly levert, búskomor, szórtalan. De ha az égről mosolyogva szórja szét miriád sugarát a nap, feledi az állat is a november kellemetlen oldalát. esiesereg a madár, vidáman jár a vad, a vadász lelke repes, örül, vidám, nem érez fáradságot, minden érdeklí, mindenben örömet találja. Mérheterlen élvezet a mosolygó őszi nap!

Ilyen mosolygós őszi napon esett meg körvadászatunk a németmárokí határban. Elég volt csak egy futó pillantást vetnem a már egybegyült vadásztársaságra s láttam a gyönyörű őszi nap felvillanyozó hatását. Mindenki örült, mindenki beszédos volt: egyik tréfált a másik

Ettől fogva a ház kedvence lett és a hátsó nagy udvar, a fedett folyosó és a kutyaolák lettek tágas birodalmává. A házbeliékhez nem tanusított valamelyes ragaszkodást, de azért ismerte őket és „Maczkó“ nevére hallgatott is.

A vadászkutyákkal, melyek kezdetben idegenkedtek tőle, de főleg egy fiatal kopóval meleg barátságot kötött és ketten olyan bolond hancurozásokat vittek véghez, hogy páratlan multság volt nézni. Csakhogy ennek rendszeren kutyavonítás lett a vége, mert a boes a játék hevében túlment a pajtáskodás határán és oly gorombán megtépázta és pofozta játszótársát, hogy az sivalkodva, behúzott farkkal menekült tőle. De azért hamarosan helyreállt megint a czimboraság és nappal gyakran egymás mellé húzódva aludtak megható békességben.

Egy vastag derekú vén almafa volt kedvencz tartózkodási helye. Nagy ügyességgel kúszott fel rajta, azután leült az első vastag ágra s úgy nézett ala böles pofával. Ha megunta a magas pozíciót, vagy a kopó szükölt alant feléje és ugatta, akkor hirtelenül, majomügyességgel, egy pillanat alatt leereszkedett, persze hátrafelé és ujra kezdődött a futás, bukfenyezés egymás hátán keresztül.

Néha egymagában, minden ok nélkül, örült futásnak eredt s igen furesa volt nézni, amint esámpás kis talpával rúgta a földet, hogy csak úgy porzott belé: azután hirtelen leült s nagyokat fújva, mellső lábaival jobbra-balra pofozgatott a levegőbe. Máskor megint leült a fűbe mint egy gyermek s valami talált esonttal vagy fadarabbal játszott, miközben oly esetlen mozdulatokat, ugrásokat tett, hogy a legmogorvább néző is hangos nevetésre fakadt ügyetlen mókáin.

Ha véletlenül megkérdeztem volna tőlük, hogy tulajdonképen miért is oly vidámak, engem is, kérdésemet is neveltségesnek találták volna. Hát tudja a kő! Ki tudna arról számot adni? De én tudtam. A mosolygó őszi nap volt az oka, mely belopta magát szívükbe, annélkül, hogy észrevették volna.

Olyan kedves, bájos is volt e tájon az őszi nap mosolygása! Ott álltunk a Schaumburg-Lippe herezeg erdeje szélén: előttünk egy beláthatatlan róna milliárd barázdával, milliárd fekete röggel, melyen végigszáguldhatott a tekintet, annélkül, hogy akadályba ütközött volna. S e fensikra, a jövő élet e bölesőjére tündökölve szórta alá a nap bágyadt fényét, melegét. Hátunk mögött kipegett-kopogott a harmatesepp a fákról az avarra hullva: a reggeli szellő megborzongatta a tölgyesemeték száraz leveleit, halk sóhajt esalva ki belőlük. Az úttesten tyütyükélve, bolondoztak egymással a pipiskék. Fölszálltak, földre ereszkedtek vitorlás szárnyaikkal, futkároztak, kergetődztek. Hiszen jól esik a napsugár a pipiskének is! S miért ne örülne?

Alig tudtuk megkezdeni az első kört. A jókedv nem tudott hirtelen helyet engedni a szórtalan komolyságnak. De végre is egy-két jó tréfa árán beleengedtük ugratni magunkat a körbe, mely egyre jobban nyúlt, tágult, míg végre messze-messze összeért a két kiindult bna!

Végig futott a esendes őszi tájon a vadászkürt

A kutyák ételét, mely főtt és összeaprított burgonyából állott, forrázott zabliszttel keverve, nagyon kedvelte. Ha megéhezett, odakullogott a kutyák dézsájához; de az magasabb volt, semmint annak tartalmához egyszerű ágaskodással hozzáférhetett volna. Azért nem jött zavarba. Mellső két lábával, karmait a dézsa szélébe akasztva, egyet-egyét lódított rajta maga felé mindaddig, míg a dézsa felfordult. Akkor azután belemászott és addig tömte magát, amíg neki jól esett. Mikor kijött belőle, feje, orra, manesa mind tele volt tapasztva a péppel.

Egyszer a háziasszony vagy két kanálnyi mézet adott neki. Mohón nyalta fel, azután sietve ment vissza hozzá és hátsó lábain ágaskodva, dörmögő hangon kért még. Mikor a második adagot is felnyalta s újra kért és nem kapott, sorra járta a jelenlevőket, mind szenvedélyesebben kérve a esemegéből. Végre is dühös követeléssé fajult ki nem elégitett vágya, karmaival már a házbeliek ruháját kezdte tépni, úgy, hogy menekülniök kellett tőle.

Sokat mulattunk a kis boes furesaságain és több hétig tartották jól az erdészlakban, de azután mind vadabb lett, karmolt, harapott, úgy, hogy meg kellett válni tőle. Odaajándékozták a kis örvös medvét a budapesti állatkertnek. Hogy ott mi történt vele, nem tudtuk meg: a felránduló ismerősök közül egyik sem látta őt az állatkertben.

Fiatalabb éveiben a medve nem tesz számbamenő kárt, mert táplálékát leginkább a növényvilágból veszi. Kövér fű, húsos rügyek, erdei bogycsók és gyümölcsök, gombák, tölgy- és bükkmakk a rendes eledele. Azonkívül nagyon szereti a vadméhek mézét és a zabföldre is szívesen eljár lakomázni. De kora haladtával mind

bánatosan rezgő hangja. A végén egyet-kettőt rikoltott. Ez is a kürtös jókedvét tolmácsolta. A kör kezdett szorulni, kisebbedni s amint kisebbedett, egyre többet szólt a puská hangja. A szegény sütkérező tapsifülesek eszeveszett futásnak eredtek. De hova? Merre? Egyik-másik mintha tanakodott volna, ülökéjét használatba vette s bambán körülhordozta szeméit, hogy mi is akar ez tulajdonképen lenni? Hát nincs ebből a gyűrűből szabadulás? Eh, nekirugaszkodott bátran s hátára csapva füleit, kirontott a körön, de a vadász lövése utólérte s olyan bukfenezet hanyatott vele, hogy lehetetlen volt a mosolygást visszatartani.

A fogolyesapatok birregve szálltak szárnyra, de megtizedelve húzhattak csak más területre. Más vad nem is volt az első körben.

Lefűvaskor már semmi sem akadt lövésre. De akadt a vadásztréfának tárgya. S nem egy vadász vitte el magával a sebet, melyet a tréfa nyíla vert rajta. No hisz ez csak a szellem mosolya, ezért nem szabad haragudni s diszharmóniát elegyíteni a víg hangulatba.

A második kör érdekesebbnek ígérkezett. Sok volt benne a még le nem vagdalt kukoricza, a völgyben akadt egy kis nád is, meg zombék is. Szomorú károgaással repült el a kör felett egy csapat havias varjú. Ekkor dördült el az első lövés. A varjak esodálatos kalamajkát jartak egyszerre a levegőben. Mintha mind a földre akart volna hullni. Pedig csak nem vesztegette rajuk valaki a

vadabb, falánkabb és veszedelmesebb lesz. Ha ilyenkor a véletlen összehozta valamely erdei vagy házi állattal és ő megkóstolta a húst, felébred benne a vérszomj, a rablóvágy és azontúl minden állatnak a réme és veszedelme.

A veszedelem főleg óriási erejében rejlik, mert hatalmas manesának egyetlen csapásával leüti az ökröt vagy lovat és képes azt messzire elhurezolni. Futással házi állat csak a legritkább esetben menekülhet előle, mert daczára látszólag nehézkes járásának, a medve igen gyorsan tud futni és legfeljebb a gyorslábú szarvas és őz bír előle megmenekülni. Ha rákapott a havasi legelőkön nyaraló juhnyájra vagy tehéncsordára, akkor abban nagy pusztítást visz véghez. Egy-egy messzebb elkalandozó darab kétségtelenül zsákmánya lesz s ezért a pásztoroknak főgondjuk arra irányul, hogy a nyáját vagy csordát lehetőleg együtt tartsák.

A medve leginkább éjjel szokott rablókalandokra járni. Vadász barátom egy egész hétig járt ki ilyen bestia után éjjeli lesre. Már két ökröt hurezolt el a medve, mikor megkérték a pásztorok, jöjné segítségükre.

A tisztáson legelt a esorda, barátom pedig egy erdőőrrel minden este az erdő szélén állt lesbe. Az állatok viselkedéséből látni lehetett, hogy a medve mindig ott járt a közelben, mert időnként nagy riadalommal összefutottak a tisztás közepére. De a medve bizonyára szelet fogott, mert nem mert kitörni az erdőből. Végre a hatodik éjjel sikerült az erdőőrnek a hatalmas vén haramiát ártalmatlanná tenni.

Havasi kirándulásaim közben, messze bent a hegyek között láttam is egy magános erdőőrrelak mellett elterülő réten legelő tehenek között egy medvétől megtamadott

lövését?! Dehogy is, varjúszokás ez már. A kis nádas felett lövés nélkül is megújrázták az előbbi légitánczot, de kitaróbban s nagyokat károgtak hozzá. Ez gyanús volt. Ott valaminek kell lenni, amit a varjú nem szeret. A varjak csak a sűrű puffogásra vonultak el.

A kör megint szűkült, már csak a völgy szélessége választotta el az átalellenieket. Leshelyéből kémlelte ezt a szokatlan embertömeget két róka. Nem támadhatott mentő tervük, mert egyszerre csak kitörtek. Egyik erre, másik arra. Aki először meglátta őket, elkiáltotta magát: róka a körben! Ki akartak nyilván törni. De hol? Nyulak rohantak el mellettük, oda se néztek most. Saját bőrüket kell megmenteni.

Egyik türelmetlen vadász már száz lépésről oda durrantott az egyiknek, persze kárt nem tett benne. Attól a lövéstől beljebb ugrott a róka s körben kezdett loholni, míg hirtelen elhatározással neki nem vágott egy iránynak. Ujra ropogott a fegyver, az egyszer azonban jobban, mert a róka lerogyott: amde újra talpra ugrott s visszazökött a középre, addigra ott volt már a másik is. Mire odaért, ki is merült s elterült a földön. A másik nem sokáig üldögélt mellette, hanem levágta magát egy zombékrepedésbe s ott próbált bujkálva egéruat nyerni. Hasztalan. Ott is elérte a lövés hamarosan.

A harmadik kör Frigyes főherezeg öfensége kislippói pusztáját érintette. Sok volt itt is a kukoriczaszar s a határunk szélén az erdő. Már köresinalaskor sok öz-

üszőt. Háta és vallapja még be nem hegedt karmolt sebekkel volt borítva. Tudakozódásonra a gazda azzal a felvilágosítással szolgált, hogy mintegy négy nappal azelőtt az erdő szélén rátámadt egy medve az üszőre. A kétségbeesett bögsésre kisettek a házból és még sikerült a fenevadat szerencsére a ház felé rohanó üszőtől elriasztani. Történtek azonban olyan esetek, hogy a medve éjnek idején vakmerően behatolt az istállóba prédáért, a lelakolt ajtót egyszerűen befofeszítve.

Az embert a medve messze elkerüli és ok nélkül sohasem támadja meg. Szagló érzéke rendkívül ki van fejlődve s mondják, hogy az embert már 200 lépésnyiről megérzi. De ha megsebzik és a lövés nem halálos, akkor a vadász legveszedelmesebb ellenfelévé válik. Hátsó lábaira állva, imbolygó lépésekben közeledik feléje és botorság volna ilyenkor futással menekülni akarni, mert akkor mindjárt leereszkedik s pár pillanat alatt kétségtelenül utólérné a vadászt. Azután csak egy ölelése kell, hogy a vadásznak minden esontját összeroppantsa. Olyankor, ha a megsebzett medve támadólag közeledik, legjobb a hidegvért megtartani, gyorsan tölteni és biztos kézzel újra löni, mire rendesen jut idő, mert két lábon a medve nem tud oly gyorsan közeledni.

Legezélravezetőbb a medvét lesből löni és pedig kora reggel, avagy estefelé. A vadász kikutatja a medve váltóját és nem messze attól lesbe áll, de lehetőleg jól fednie kell magát.

Fent említett barátom 6 medvét lőtt életében, valamennyit lesből. Amolyan igazi vadász volt, ki a vadászatot nem oktalan szenvedélyből, de minden tekintetben szakavatottsággal és kimélettel űzte. Izgalmas medvekalandja sohasem volt, mert ésszerűséggel eselekedett mindenben.

esapát fedeztem fel. Hátha őz is lesz a körben?! Az lenne ám még csak koronája a mai vadászatnak. Figyelmeztettem egy-két szomszédomat a lehetőségre. Megesillant a szemük. Hátha éppen neki kedvez a szerenese s miért ne neki, miért másnak? Van minden vadászban bizonyos foka az irigységnek — csak túlságba ne esapjon, mert akkor kellemetlen.

A kör összeért. A kürt szava végig zengett a tajon, az erdő visszaverte, megújította. Csend utána! Befelé! Befelé!

A nyúl nyüzsgött az összeesapzott tengeri között, de valószínű, hogy egyet többször is látott az ember. Ropogott mindenfelé a puská.

Egyszerre csak elkiáltja magát valaki: Oz van a körben!

Mindenki magához várta bizonyosan, de csak egyhelyt törtek ki és pedig az erdő felé. Gyors duplázás zúgott végig az erdő mentén s a két őz összerogyott, mielőtt az erdőt elérhette volna. Szép lövés volt, mesterlövés. Az öröm általános volt, de azért sok vadásznak megnyúlt az arca az irigységtől.

A következő körben szintén voltak őzek, de nagyon korán megugrottak, mert még a kör felig sem volt kifejezve. Olyan ugrást láttam itt, minőhöz hasonlót még keveset életemben. Az egyik őz közel talált kerülni a körvezetőhöz, ki vaktában rája szánt egy lövést, hátha sikerül a távolság dacára. Ettől a lövéstől úgy neki-

Az erdő volt kedvenc világa s testtel-lélekkel erdész és vadász lévén, amikor tehetett, egész nap a szabad természetben a hegyek között barangolt. Egyik elejtett hatalmas medvéjéről beszélt el nekem a következőket:

„Egész nap hivatalos ellenőrzés ezéjából az erdőn jártam. Késő délután volt már, hogy esöndes barangolásban hazafelé indulva, észrevettem egy medvecsapást. Enyhe őszi nap volt, szeptember végén, a nap éppen nyugodni készült. Tudva azt, hogy a medve a csapáson fog jönni, nem messzire egy sűrű bokor mögött lesbe álltam. Golyóra töltöttem fegyverem mindkét esővét, készenlébe helyezkedtem és vártam sokaig. Teljes esönd és nyugalom volt köröskörül.

Egy jó órai várakozás után halk esoszogás nesztét véltem hallani, mely időnként szünetelve, mind hallhatóbbá lett, azután egy-egy száraz ágacska roppanása kétségtelenül jelezte a medve közeledését. Észrevehetőleg lassan, gyanutlanul jött. Vagy 50 lépésnyire tőlem egyszerre megpillantottam egy nyíláson a medve sötét bundáját.

Óvatosan fölemeltem puskámat és vártam, mialatt a medve ismét közelebb jött. Egyszerre megállt és láttam, amint fejét felemeli és szimatol. No, már az orrában vagyok, gondoltam s amint ezéba veszem, látom, hogy fehér nyakörvének maradványa még megvan. Tudva-levőleg fehér nyakörve csak a fiatal medvéknek van, később az mindinkább eltűnik és csak igen ritka eset, hogy nagy, kifejlett példányoknál még egy-egy folt a mellen megmarad belőle. Ez a fehér folt éppen jó lesz ezélpontnak, gondoltam, csak még egyszer emeld fel így a fejedet. Bevártam a medvét 15 lépésre s amint az a szimatára újra felkapta a fejét, eldördült lövésem.

vadult az őz, hogy vakon rohant óriási szökésekkel előre. Utjába esett valami gödör, honnan földet hordhattak valaha ki. Mélysége lehetett két öl. Ez elől már nem térhetett ki. Hát levette magát. Gyönyörű volt e repülés! S földre érve, meg se bíesaklott a lába. Rohant tovább.

Délután, két óra után lefűjtünk. Fáradtak voltunk, mert nem könnyű dolog a puha, süppedős szántáson a járás. Elég volt a gyönyörűségből is. Melegünk volt, hiszen úgy tűzött alá a nap, mintha kaczézkodni akart volna velünk régi erejével, régi tűzével. Igen ám, de mire elezihelödtünk a kocsikon, hogy kiki saját otthonába térjen, kezdett hűvösödni. A nap szekere rúdja lefelé hajlott s ilyenkor már csak fénynyel szórja tele a világot, de melege nincs. Hába, novemberben csak nem lehet nyár...

Dubay Zs.

Rettenetes ordítással, hátsó lábain állva, nézett a medve szemközt reám, mancsaival halálos ölelésre készen. De én a bokor mögött úgy, ahogy a ravaszt elnyomtam, mozdulatlanul állva maradtam, még a szempillám se rezdült, minden pillanatban készen, ha kell, a másik golyót is beleröpíteni. De erre nem volt szükség. A medve nem látott meg, mert bár orra és hallása kitünő, de látása sokkal kevésbé fejlett. Tudtam, hogy a lövés halálos és nem akartam magamat egy második lövéssel esetleg elárulni. Néhány másodperc múlva a medve leereszkedett mellső lábaira, oldalt tért le s amint távolodott, borzalmas ordítással tört, zúzott mindent útjában.

Nem is törődve vele többet, folytattam utamat hazafelé. A falu felett találkoztam egy odavaló paraszt emberrel. Odaszóltam neki: No, Jano, korán reggel fogj be és menj a k i völgybe, ott a forrás fölött, a régi szénhelytől nem messze fekszik egy nagy medve, hozd haza.

Ámulva nézett rám a jámbor tót, azután széles vigyorgással peesételte meg ígését s másnap reggel már udvaromon volt a hatalmas medvével. Elmondta azután, hogy a hely, ahol a medve kimúlva feküdt, teljesen fel volt forgatva, a talaj felkaparva, a gyengébb fák gyökerestől kitépve, kettétörve stb. Ilyen rombolást vitt véghez haláltusájában.

Egy másik nagy medvét mikor elejtette és felboncolták, maroknyi mindenféle lövegeket találtak benne, melyek testének különböző részeiben, a húsban, borszerű hártákkal körülvéve, már teljesen be voltak hegedve. Vágott ölömdarabok, két golyó, fizekók és egy sróf töredék darabja, mind benne volt. A boncolásnál segédkező boeskoros tót, ki egyébként titokban néha lesipuskás szerepekre is vetemedett, amint a srófdarabot meglátta, felkiáltott: „Tekintetes uram, hiszen ezt én lőttem bele a medvébe két évvel ezelőtt, ezzel a törött szekérsróffal töltöttem meg akkor a puskámat”. Ez is bizonyítja a medve szívós életerejét. Aránylag nagy sérüléseket kihever és halálos lövéssel testében is még messzire el tud menni.

Ugyancsak ettől a kedves emlékü barátomtól hallottam többek között, hogy egy odavaló tót favágó az erdőn jártában vaczkában alvó medvére bukkant. Boeskoraiban nesztelenül egészen hozzá sompolygott és fejszéje vastag végével nagyot ütött a hátára, rákiáltva: „Maczo sztavaj!” (Maczo ébredj!) Bizonyosan úgy gondolkodott a jámbor, hogy milyen rettenetes ijedséggel fog a medve kerekét oldani az ő nagy multságára. De az álmából ily gyöngédtelenül felriasztott medve nem fogta tréfára a dolgot: dühösen földhöz teremtette az atyafit és csak miután fejét karmaival félig leskalpirozta, futott meg. Szegény ember csak nagysokára tért magához s valahogy még hazavánszorgott.

Több lélekjelenlétet tanúsított ugyanott egy favágó 13-14 éves kis fia. Kötélhálóban egy fazék ételt vitt hazulról apjának az erdőre. Amint lassan fölfelé igyekezett a hegyi úton, látja, hogy szembe jön vele egy öreg medve két boesossal. Meglepetésében már csak annyi ideje volt, hogy a fazekat félretegye az út szélére, ő maga pedig kabanyiezáját fejére húzta, lefeküdt és nem mozdult, alig mert lélekzeni is. A medve ráakadt, megszaglasztta, meg is forgatta, nem valami gyöngéden, azután otthagya. Csak mikor már semmi nesz sem hallatszott,

mert a fiú szétnézni: azután, mintha misem történt volna, fogta ismét a fazekat és vitte az apjának a vágásba.

* * * *

Nálunk kevesen tudják, hogy Roosevelt Tivadar, az északamerikai Egyesült-Államok népszerű elnöke, kiváló vadász. Fiatalabb éveiben idejének nagy részét a vadonokban töltötte, vagy művelés alá fogott vidékek határain tartózkodott. Ez idő alatt sokat vadászott az erdőségekben és a prairie-ken és az ott élő nagyvadnak minden faját sikerült több-kevesebb példányban elejtenie.

Amerikában a medvének több faja él. Ezek között a grizli-medve (*Ursus ferox*), melyet a vadászok tréfásan Efraim névvel tisztelnek meg, a legismertebb és kétségtelenül a legfélelmetesebb is. Testalkatában hasonlít a mi barna medvénkhez, de sokkal nagyobb: hossza rendszeren 2 méter, de elér 2½ métert is, súlya pedig 7-8, sőt több métermázsa. Bundájának színe világosabb és fejalakja is némileg eltérő a mi medvénkétől.

Ereje valósággal irtózatos, leküzdí az amerikai bölényt is és vad dühvel nekiront minden élőlénynek, mely útjába akad: áldozatát a vízen keresztül is üldözi, mert igen jól tud úszni. Az indiánusoknál az a férfi a legbámultabb és legtiszteltetreméltóbb, amelyiknek már módjában volt a rettegett grizlivel megküzdeni.

Rooseveltnak is volt alkalma grizli-medvékre vadászni. 1899 őszén több heti kalandozásra indult Idaho-ba a Salmon és Snake folyók forrásvidékére és az ezzel összefüggő hegyvidékekre. Kisérője egy hegylakó öreg ember volt, ki rendkívül ügyes és tapasztalt vadász lévén, neki igen hasznos szolgálatokat tett. Azonban az öregség és a köszvény szeszélyessé, makaes és mogorva természetűvé, ezáltal pedig kiállhatatlanná tették őt. Mikor azután Roosevelt egy napon, sátrába visszatérve, a gondosan és csak szükséges esetekre tartogatott cognackal telt palackot üresen, az öregot pedig holtrészegen találta, röviden végzett vele és egyedül indult lassan útnak az erdőségeken keresztül hazafelé.

A mállhat vivő és nyerges négy ló közül kiválasztotta és a legszükségesebb kellékekkel felpakolta a rendkívül szelíd és értelmes kis mustangot, melynek az a jó tulajdonsága volt, hogy vándorlás közben mint egy hű kutya kísérte őket és barhol ütötték fel tanyájukat, mindig annak közelében maradt.

E naptól kezdve így írja le vándorlását és kalandját a grizli-medvével:

„A vidék legnagyobb részét tisztásokkal és kis rétekkel váltakozó fenyőerdőkből állott, minthogy már az előhegységek közelében jártam. A fák csak középmagasak voltak. Én gyalog mentem, a kis mustang mindenütt nyomomban járt. Ösvényt sehol sem találtam, hanem azért minden faradság nélkül el tudtam igazodni kivéve a második napon. Ugyanis aznap délután egy széles patak mentén haladtam, mely végre egy szakadék-szerű mély útba ömlött, ahol ló nem járhatott volna. Egy mellékvölgybe kanyarodtam fel tehát, hogy felső szétágazásai egyikén juthassak a szakadék lábához. Ehelyett azonban a meredek alján sokasodó völgyek útvesztőibe kerültem. Az alkony közeledtével megszakítottam a gya-

loglást és éjjeli tanyának való helyet kerestem egy kis tisztáson. Mellette keskeny hegyi patak kristálytisztá vize zúgva habzott lefelé, puha, zöld moha lepte be a nedves talajt, a tisztás szélén pedig, a fák alatt, édes illatú fenyőtűk vastag rétegére vettem meg bivalybőr-ágyamat. Lovamról leoldottam a batyukat, őt magát lasszóval megkötöttem egy fához, összehordtam néhány száraz fadarabot és puskámat vállra vetve, indultam ki a hűvös alkonyatba, hogy vacsorára még valami szárnyast lőjjek.

Fél mértföldnyire mentem gyors és nesztelen léptekkel a lehullt fenyőtűkkel dúsan behintett talajon, enyhén hullámzó magaslatokon és völgyeken át. Az erdő itt is fenyőkből állott, fönt sűrűséget képezve, alant gyerebb növésben. A nap már letűnt a hegyek mögött, de még elég világos volt arra, hogy lőhessek. Azután erősen alkonyodni kezdett.

Végre, mikor már arra gondoltam, hogy visszatérek hevenyészett tanyámra, fölmentem a magaslatok egyikének tetejére és szemléltem mintegy 60 méternyire le a völgybe. Rögtön észrevettem egy nagy sötét foltot és felismertem benne a grizlit, amint lehajtott fejjel, tölem oldalvást, lassan odább czammogott.

Czélba vettem. Lövésém beleibe hatolt; amint azonban később meggyőződtem, a golyó eleje felé ment és az egyik tüdőlebenyt keresztülfúrta. A lövés után hangos, panaszos morgást hallatott és nehézkes vágatásban sietett tovább, mialatt én oldalt leszaladva, útját akartam elválni. Néhány száz lépés után sűrű bokroshoz ért, mely vagy 30 méter széles és két-háromszor oly hosszú volt. Ebben eltűnt és nem jött ki. Én egészen a sűrűség széléig mentem és ott megálltam, mert nem akartam az össze-vissza nőtt törzsek és a síma lombzat közé bemerészkedni. Azonkívül, amint megálltam, hallottam a sűrűség közepéből sajátos vad nyöszörgését. Így tehát a bokros széle mentében, lábujjhegyre állva, nézegettem figyelmesen befeié, nem pillanthatom-e meg valahol.

Mikor a sűrűség legkeskenyebb részéhez értem, hirtelen elhagyta azt ellenkező irányban és oldalt felém fordulva, kissé feljebb a domb lejtőjén megállt. Mereven fordította fejét felém: hiborpiros habfoszlányok lógtak le ajkáról és szemei izzóan villogtak a homályban.

Szorosan a lapoczka mögé czéloztam. Golyóm a szívesücsöt érte és nehéz sebet ejtett. Az erős fenevad kihívó ordítással fordult meg, habos vér tört ki torkán és láttam fogai fehérét esillámlani: azután a sűrűségen keresztül, ugorva, törve, egyenesen felém rontott, úgy hogy nem tudtam jól czélozni. Megvártam, míg egy kidölt fatörzshöz ért és míg ezen átkapaszkodott, újra golyót küldtem elébe, mely mellkasába fúródott. Ő azonban nem ingott és nem tétovázott, úgy hogy e pillanatban nem tudtam, eltaláltam-e. Mind közelebb ért és a következő pillanatban csaknem közvetlen előttem állt.

Ekkor homloka felé löttem: de kissé mélyen czéloztam és a golyó nyitott torkába repült, összezúzta alsó állkapasát és a nyakába hatolt. Csaknem ugyanabban a pillanatban, melyben löttem, félrengrottam s az első, amit a füstön át láttam, a medve hatalmas talpa volt, melylyel egy gonosz csapást mért felém. De a dühös támadás helyében mellettem rohant el. Amint csapott, előre dőlt és

ahol manesával a földet érte, vértócsa maradt vissza: de megint feltápáskodott és még két-háromszor megkísérelte a futást, mialatt én gyorsan két töltényt esúsztatam a kamrába, mert puskám csak négy töltényt foglalt magában és ezeket már mind kilöttem volt. A medve azután még fel akart kelni, de izmai hirtelen lankadni látszóttak, feje lehanyatlott, ő pedig gurulni kezdett, mint egy meg-lőtt nyúl. Három lövésém mindegyike halálthozó volt.

Már erősen sötétedett, azért csak felnyitottam a medve hasüreget és visszatértem tanyámra. A következő reggelen újra felkerestem és sok fáradsággal lefejtettem a bőrét. Bundája gyönyörű volt, mert az öreg Efraim kitűnő testi jólétnek örvendett. A szép trófea és a visszaemlékezés a körülményekre, melyek között megszereztem, becsesebb teszik nekem, mint bármelyik mászt.

Ez volt az egyetlen esete, mondja azután Roosevelt, hogy a grizli megtámadta. Általánosságban túlhajtották e nagy medvék vadászatával járó veszedelmeket. A 19-ik század kezdetén, mikor fehérbőrű vadászok először kerültek össze a grizlivel, kétségtelenül roppant veszedelmes fenevad volt, mindig készen, ok nélkül is támadni és így rendkívül veszedelmes ellenfele volt a vadászoknak, kik az akkori idők ügyetlen kiskaliberű előltűtőivel voltak felfegyverkezve. Mostauság azonban keserű tapasztalatok óvatosságra tanították.

Szép és értékes bundája megszerzése végett és kedvtelésből, továbbá a kitűzött díjak elnyerése okából vadásztak rá, minthogy a marhaállománynak igen káros pusztítója volt, míg eltekintve a legelhagyottabb vadonoktól megtanulta, kevesebb bizalmat tanusítani az ember iránt, mint például a szarvas. Csak igen ritkán történik, hogy ok nélkül támad és rendszeren, ha meg is sebzik, inkább menekülni igyekszik, mint bosszút állni.

H. O.

Apró közlemények.

Szelid mókusok.

Wisconsin északamerikai állam Madison fővárosának nevezetessége az a számtalan mókus, mely ott az utczákon futkos, mint nálunk a kutyák és macskák. A lakosság büszke rájuk és nem tűri, hogy a mókusoknak valami bántódása essék.

A tekintélyes kiterjedésű város kereskedelmi központjában, kertek és parkoktól körülvéve, emelkedik a kormányzósági palota. Ezek a kertek azelőtt vasrácesal voltak körülkerítve, melyen túl a fákon sűrűn fészkelő mókusok sohasem merészkedtek, a kutyák támadásaitól való félelmükben. Nem mulasztották el egy különleges törvényt is hozni, mely szerint minden kutyát halálra ítélték, mely a mókusokban valami kárt tett s egyes esetekben végre is hajtották az ítéletet. Lassanként azonban a kutyák és mókusok megszokták egymást és mikor azután a kerítést eltávolították, a mókusok minden félelem nélkül széledtek el a város utczáin. Amellett olyan szelídek, hogy a parkok látogatói kézből etetik őket.

A esiga mint élelmiszer.

Nemcsak a vadnépeknél és a régi Róma nyenezeinél, hanem az egész középkorban igen kedvelt ételül szolgáltak a esigák. Franciaországban, Spanyol- és Olaszországban, de Németországban is főleg a nagy kerti esigák (Helix) tartoztak a kedvelt és megengedett bőjti ételek sorába.

A kolostorbéli barátok akkoriban többnyire vízzel körülvevett szigeteken nagy esigatenyésztő kerteket tartottak főm avégből, hogy egyrészt ez a bőjti eledel mindig rendelkezésükre álljon a szükséges mennyiségben, másrészt hogy a esigák további szaporulata biztosítva legyen. Ilyen régi esigakertek nyomait és maradványait még manapság is gyakran lehet találni.

A esigákat főzve vagy sütvé a mostani időkben is esemegeként eszik. Bécsben nagy mennyiségben fogyasztják, Párisban évente 20,000 mmázsa esiga fogy el; ezeket főleg Burgundban tenyésztik. Nálunk eléggé ismeretesek a torontáli esigák. Azonban mignálunk ezek tenyésztésére a csekély fogyasztás következtében nem fordítanak különös gondot és a esigákat csak úgy a szabadban szedik össze és hozzák forgalomba, addig déli Németországban és Svájcban a esigákkal kereskedő parasztok a két éves állatokat a szabadban összeszedik, erre a célra szánt kertekben helyezik el és salátával, kelkáposztával meg löherével stb. felhízalják.

Hogy télire el ne mászhassanak, vastag moharétegeket halmoznak föl s miután a esigák ezekben elbújnak, október végén, mikor házuk nyílását már befalazták, összegyűjtik őket. Azután nagy, fagymentes pincékben felhalmozzák és később, szükség szerint, hordókba rakva, elszállítják.

Hó az Aetnáról.

Az Aetnáról hozott hó még ma is jelentékeny jövedelmét képezi az ottani lakosságnak. Nemcsak Szicília, de Malta és egész Dél-Olaszország az Aetnáról kapják nyáron a havat. Fent a hegyen mintegy 50 kilós tömegekbe préselik a havat, azután szalmával körülfogalva, zsákvászonba varrják. Ily módon csomagolva, igen messze útra szállítható.

A Földközi-tenger hajózási vonalain azelőtt kizárólag ilyen hótömböket használtak az ételek és italok hűtésére.

Az olasz királyság megalapítása előtt Catania püspökének monopóliuma volt erre a sajátos kereskedelmi ezikkre, mely évente 15-20,000 lírát jövedelmezett neki. Az évszakok szerint 1 kiló Aetna-hó 10-20 centesimoba (10-20 fillér) kerül.

A legkisebb hal.

A világ legkisebb gyérinezes állatja egy hal, mely a Fülöp-szigetesoport Luzon főszigetén egy hegyi tóban él. Az apró teremtményt a benszülöttiek *Sinarapan*-nak hívják. Legnagyobb faja csak mintegy 2 cm, és a legkisebb

sebb legföjlebb 1 cm. hosszú. Körülbelül 10,000 darabja tesz ki egy kilót. Minden kiesisége mellett ez a hal fontos élelmiszert képez ezen a hasonló terményekben különben is oly gazdag szigeten. Az amerikai katonák, de meg a Fülöp-szigetbeliek is örömmel fogadják az odavaló halárust Sinarapan-hallal telt kosarával. Nincs az a sűrű háló és semilyen horog nem elég kicsi arra, hogy ezeket a halakat vele fogni lehessen. A benszülöttök tehát finoman szött kendőket használnak hálóként és egy húzással ezeket fognak. A kis halakat eledelül akként készítik el, hogy először is a kosárban a vizet róluk 'cesöpögni hagyják, azután borssal és más fűszerekkel behintve, leveleken szárítják a napon. Itt gyorsan megaszalódnak és ezzel kész az étel.

II.

A Budapesti Akváriumról.

Tudom, hogy e lapok t. olvasói, akik kezdettől fogva szíves figyelemmel kísérték a létesítendő Akvárium ügyét, várják tőlem az erről szóló újabb tájékoztató közleményt; pedig most nem szívesen írok róla.

Nagyon nehéz feladat hazánkban valami újszerű, bármily hasznos vállalatot létesíteni; mert hiányzik a vállalkozási kedv és a bizalom. Mindamellett az Akvárium iránt, úgy is mint tudományos és kulturális intézmény, de mint életrevaló vállalat iránt is, megvolt kezdettől fogva az az érdeklődés, mely annak finanszírozását sikerre vezette.

Már belefoghattunk volna a részvénytársaság törvény szerinti való megalakításába, ha közbe nem jönnek azok a kedvezőtlen politikai fordulatok, melyek már oly régóta egész országunkat béklyóban tartják és különösen a nagy tőkét tartózkodóvá teszik.

Mi is megéreztük e bénító hatást és ahányszor csak hozzá akartunk fogni a végleges megalakuláshoz, mindannyiszor

élénk ellentállásra találtunk azok részéről, kik a részvénytőkének legnagyobb összegeit jegyezték. A mostani viszonyok nem alkalmasak arra, hogy nagy befektetéssel bármilyen vállalatba fogjunk. Ez volt a kifogás és nekünk, akik pedig már nagyon is óhajtanók annak a napnak eljövételét, melyen végre terveink megvalósításába foghatnánk: várnunk kellett, nehogy a nagy részvényjegyzéseket elveszítsük. Ugyis az egyik konzoreziun, mely a részvénytőkének jó felerészét biztosította, épen a sajátos viszonyok okozta ingadozása folytán felmondta nekünk a barátságot és visszavonta jegyzéseit.

Újabb összeköttetéseket kellett keresnünk és találtunk is, úgy hogy a részvények elhelyezése tekintetében nem volna baj, sőt külföldi tőkét kínáltak már — de a nyugodtabb állapotoknak bekövetkezését be kell várnunk. Hat várunk.

Főközben különösen azok a részvényjegyzők, akik kisebb összegeket jegyezték és kiket talán nem annyira a részükről befektetendő összegek hasznos kamatoztatása,

mint inkább az ügy iránt való érdeklődés vezette, több-kevesebb buzgósággal fizették az eredetileg megállapított részleteket. Mi senkit sem sürgettünk, mert hiszen úgyszólván várunk kell.

A befolyt összegek mind az „Egyesült budapest-fővárosi takarékpénztárban” fekszenek és kamatoznak addig, míg végre valahára — reméljük nemsokára — megadja talán a Gondviselés szegény országunknak, hogy a békés kibontakozás útjára térve, ismét megkezdődjék hazánkban az alkotó, építő munka. Akkor kétségtelenül beváltják a nagy összegeket jegyzett részvényeseink is ígéretüket és belefoghatunk mi is a részvénytársaság megalakításába és az Akvárium megvalósításába.

Addig is kérjük t. olvasóinkat, akik egyúttal részvényesekül jelentkeztek, hogy legyenek bizalommal és tartsák még érvényben addigi jegyzéseiket, mi nem fogunk egy napot se ok nélkül elmulasztani.

A tervek készen vannak: a telket, melyre az Akváriumot építeni akarjuk, kikerestük és reméljük, meg is kapjuk; az összes előkészületeket megtettük — de várjuk, mint mindenki, a kibontakozás bekövetkezését.

A kisebb jegyzéseknek összege 76,000 korona; külföldi tőke (egy jegyzés) 50,000 korona; a többi jegyzői néhány budapesti gazdag vállalkozó, mielőtt békeséges politikai viszonyok állnak be. Az előleges költségeket, (nyomatványok, tervek rajzolása stb.) körülbelül 1500 korona — a fond perdu — én előlegeztem s így ez egyáltalában nem terheli az eddigi belizetéseket. Ha mégsem sikerülne a vállalatot létesíteni amit én nagyon sajnálnék mindenki a fentnevezett takarékpénztártól hiány nélkül, sőt kamatostól vissza fogja kapni belizetett összegeit: de ha létesül, amit én remélek, akkor mindnyájan részesei leszünk egy érdemes és hasznos intézménynek. Azért kérem, méltóztassanak bizalmukat még fentartani és belenyugodni a változathatlamba.

L. A.

Irodalom.

Magyarország bogárfaunája. Vezérfonal a magyar korona országainak területén előforduló bogarak megismerésére. Irta *Csiki Ernő*.

A Magyar Nemzeti Múzeum egyik kiváló szakembere és a magyarországi bogaraknak alapos ismerője, aki már 15 éve a tudományos kutatásnak szenteli minden idejét, végre belefogott annak a nehéz feladatnak megoldásába, hogy megírja hazánk bogarainak ismertetését és meghatározó könyvét.

A magyar bogárgyűjtőknek régi óhajta volt, hogy magyar műből, viszonyainknak megfelelő és faunánkat felölelő könyvből ismerhessék meg hazánk bogárvilágát, amely nem kevesebb, mint 7000 fajjal magában.

Sokan vannak, akik a bogarak rendszeres gyűjtésével foglalkoznak és még többen, akik, miként a külföldön, nálunk is tudománykedvelő hajlandóságból belefognának, ha volna vezérfonaluk, melynek alapján gyűjtött fajaikat meghatározhatnák. *Csiki* ezeknek segítségnyújt és bevezeti őket a tudományos foglalkozásnak a területére.

Most jelentek meg könyvének első füzetei, melyek nemesak nagy szakavatottságról tanuskodnak, de oly módon ismertetik a tárgyat, hogy minden kezdő is használhatja a sok képpel felderített helyes leírásokat. Különösen tanároknak, gazdáknak és erdészeknek ajánlhatjuk e könyvet; karácsony alkalmából pedig a szülők figyelmét hívjuk reá, akik bogárgyűjtéssel foglalkozó tanuló fiaiknak hasznosabb és kedvesebb könyvet alig tudnának a tudományos könyvpiacon kiválogatni. — Egy füzet ára 2 korona. Megrendelhető a szerzőnél és a könyves boltokban. — Nyomtatta Wesselényi Géza Szegeden.

Figyelemreméltó munka jelent meg „**A háziállatok boncolása körébe tartozó eljárások alapvonalai**” czímmel *Besskó József* állatorvosi főiskolai tanársegéd tollából. A nagytettségű fiatal szerző könyvében praktikus vezetési beolvasóit az emlős állatok boncolásába, röviden és érthetően, de azért mégis minden hézag nélkül írva le az egyes módokat, a boncolási technika legegyszerűbb szabályaitól kezdve a legkomplikáltabb eljárásokig. A könyv első sorban állatorvosok számára készült, de egyes fejezetei, mint az általános boncolási módokról és a zsigerek boncolásáról stb. szólók, oly fontos tudnivalókat tartalmaznak, hogy nemesak vadászok és a művelt gazdaközönségre nézve nélkülözhetetlen e könyv, hanem mind-aki, aki csak állatokkal foglalkozik, haszonnal forgathatja. — Megrendelhető a szerzőnél: Rottenbiller utca 23-25. Ára esinos kötésben 4 korona.

Kukuljeric József,
m. kir. állatorvos.

Az Egyetemi Természettudományi Szövetség első évkönyvében beszámol az évek óta húzódó alakulásról s 112 ívnyi terjedelemben adja az első egyesületi év történetét szóban és számban. Komoly mozgalomról van ebben szó, melynek célja a fiatal tanárjelöltek között a kollegialitás érzetének ápolása felolvasások, társalgóórák által, kirándulások rendezése a természet megkedveltetése céljából. Budapest környéke a legideálisabb terület e célra s nagyon méltányolható a főváros tanügyi vezetőinek, első sorban Bárczy tanácsosnak eljárása, midőn az egyesület társas kirándulásait anyagi segítséggel nagy mértékben előmozdították. A füzet megemlékszik még több mecenásról is. Most a szövetség az új év előtt áll, mely pénteken az alakuló közgyűléssel kezdődik a régi képviselőházban. A szövetség azonban még messze van attól a pillanattól, midőn nagyjából anyagiakban szűkölködő tagjai számára a kirándulásokon való részvételt a legesekélyebb anyagi áldozattól is függetleníthetné. Aki belátja, mily áldás egyetemi ifjúságunk aggasztóan rossz egészségügyi viszonyai között annak a szegény ifjúnak, ha szabad óráit távol a bacilusok hazájától, a sötét udvari szobától, a füstös kávéházi helyiségtől, fővárosunk szépséges környékében töltheti, az bizonyára, ha alapító tag mindjárt nem is lehet, de néhány fölösleges fillérét oda szánja e nemzeti célra.

Intézetünkben 16 pár jó közepes

Ózaganacs

jutányosan eladó. — Érdeklődőknek szívesen adunk felvilágosítást.

Dr. Lendl Adolf preparatóriuma
 Telefon 194. Budapest, II., Donáti-u. 7. Telefon 19. r.
 A tisztelt vadászközönség szíves figyelmébe ajánljuk
PREPARÁLÓ INTÉZETÜNKET.

Gondos, műveszi pre-
 paráció, tartos munka,
 jutányos árak.

Az állatok lehetőleg friss
 állapotban és nyuzatlanul kül-
 dendők bo, annak megjelölésével,
 hogy miképen kívánják
 azok preparálását (állványra,
 falra, szonyeg, fali dekoráció,
 tablettára, nyitott vagy csu-
 kott szárnnyal, stb.)

Nagyobb emlőkök (például
 medve, zerge, farkas, stb.)
 kiszigerelendők: csak 10 kiló-
 nál nehezebb csomagok kül-
 dendők vasúton (gyorsárúként).

Pontos címzet és esetleg
 a vasúti állomás megjelölését
 kerjük.

MAGYAR TANSZERKÉSZÍTŐ-INTÉZET
FELDMANN GYULA
 BUDAPEST, VI., FELSŐ-ERDŐSOR 5.

(TELEFON 17 23.)

Minden irányú iskola t. vezetőinek,
 tanárainak és tanítóinak szíves figyelmébe ajánlja

hazai saját gyártású

fizikai, kémiai, természetrajzi és geometriai tanszereit.

Üvegtechnikai intézet.

Szakzerű tanácsot és tájékoztató költségvetéssel szívesen szol-
 gálunk iskolák felszerelése alkalmával. Újabb szerkezetű
 tanszerek elkészítését és tanszerek javítását elvállaljuk; me-
 chanikai és üvegtechnikai precíziós munkákat elfogadunk

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

„A m. kir. Vallás- és Közoktatási Miniszter a Feldmann Gyula felf. physikai és
 kémiai tanszergyártó és üvegtechnikai intézetet az emelt beszerzési forrásokból
 ajánlott hazai czegek közé utólagosan felvette.” (Hivatalos Közlöny X. II. 229.)

„A m. k. Vallás- és Közoktatási Miniszter Feldmann Gyula budapesti tanszer-
 gyáros által készített természetrajzi eszközökből a részletes jegyzékben felsorolt
 physikai alap- és kibővített felszerelési jegyzéket a népiskolák számára tanszerül
 engedélyezte és az engedélyezett tanszerek jegyzékébe felvette.” (Hivatalos Köz-
 löny. X. 17. 360.) (40782 1902.)

Vadászok

nem táplálhatják kutyáikat semmi-
 fele más eledellel jobban, mint a

FATTINGER-FÉLE

húsrostos kutya lepény nyel.

A legjobb és legegészségesebb eledel, amelyet mai napig minden
 fajta kutya számára legjobb eredménytel használnak és minden
 más eledellel fölülmúl. A kutyák legegészségesebb eledel után szeg és ér-
 testiek, epék és egészségesegek és mindig jó elvágyással esznek.
 — A legnagyobb előnye a Fattinger-féle húsrostos kutya lepénynek az
 egyszerű, tisztá, kellemes kezeles és a tartóssága. 100 kg 22 korona,
 5 kilós postacsomag 3 korona bérmentve. „A kutya egyszerű táplálása”
 című könyvecskét, nemkülönben más Fattinger-féle eledel m. p. kutyák
 baromfi, balák, madarak számára szóló árjegyzékeit ingyen küldjük.

FATTINGER ÉS TÁRSA

állati eledelgyára. Bécs, Wieden.

Több mint 200 első díj!

Utánzások értéktelenek!

Mint szőlőnagybirtokosok

ajánljuk kiváló minőségű hordó- és palackborainkat, melyek
 mint a ménes-magyarádi borvidék **gyoroki**, valamint a család
vadkerti és vámospércsi nagy kiterjedésű szőlőbirtokainak
 kifogástalanul tisztán kezelt saját terméséről kerülnek forgalomba.

Ezen borok kitűnő voltáról számos elismerő levél tesz
 tanúságot, egyebek között a következő: „A nekem küldött jó
 borokkal minden tekintetben igen meg vagyok elégedve s így
 azokat minden vadászembernek szívesen ajánlom”. Novotny J.,
 es. és kir. szab. foggyvergyár, Prága.

Kivánatra borminták küldetnek. Árjegyzékek ingyen és bér-
 mentve allnak rendelkezésre.

Andrényi Kálmán utódai
 Aradon.

Megkezdődött az téli vadászat.

Tisztelettel ajánljuk preparáló intézetünket a vadászó
 közönség szíves figyelmébe.

FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.

MŰVÉSZETI SOKSZOROSÍTÁSOK.

Clichék folyoiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára,
 kitűnő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

Czím csakis: BUDAPEST, VI. ker., Hajós-utca 32. szám.

Jutányos árak.

TELEFON: 18 99.

Jutányos árak.

A TERMÉSZET- és állat-tudományok kiadóirodát Budapest, II., Donáti u. 7. dr. Lendl Adolf intézetét
 Nyomatot Wesselényi Géza könyvnyomdájában Szeged, Aradi utca 6.

